

H. Millas'ın 'Azınlıkça' (Gümölcine) ve 'Agos' (İstanbul) için ALGI(LAMAK) yazısıdır. 15 Mart 2016.

Rejimin adı

Yakın zamandaki siyasi gelişmelerin ışığında Türkiye'nin rejimi konusunda oldukça farklı şeyler söyleniyor. Kimilerine göre her şey normal. Yeni Türkiye ekonomik olarak gelişiyor, siyaset dünyası çoğulcu demokratik bir öze kavuşuyor, sorunlar bir bir çözülüyor. Özellikle hukuk alanında var olmuş olan vesayet, yani "paralel yapı" kontrol altına alınıyor, ekarte ediliyor. Teröre karşı başarılı bir mücadele sürdürülüyor. Hâlâ bazı sıkıntılar olsa da seçilen yön ve kat edilen mesafe umut vericidir. Kısacası demokratik bir sistem eksiksiz uygulanıyor.

Başka yorumcular ise tersine, genel durumu hemen hemen bütünüyle farklı yorumluyor. Onlara göre, hem Kürtlere, hem de iktidara muhalif olanlara karşı baskı uygulanıyor, hukuk araçlaştırılıyor, ekonomi kriz sinyalleri veriyor, özgürlükler kısıtlanıyor, bu yönde kayyumlu

uygulamalar yaşanıyor. Rejimin adı konusunda iç açıcı olmayan isimler/nitelemeler öneriliyor: otoriter demokrasi, parlamenter diktatörlük, totaliter gibi.

Tabii ülke ile ilgili bu nitelemeler ve yorumlar genel değerlendirmelerin sonucunda ortaya çıkıyor. Bu “genel durum” bana eskiden okuduğum istatistiklerle ilgili bir olayı hatırlattı. Bir Doęu Avrupa ülkesinde halkın ihtiyaçlarını karşılamak için yüzlerce bina inşa edilecekti. Kamuoyu yoklamalarıyla halkın ne tür daire istedikleri araştırılmış. Genel olarak halkın iki yatak odalı daire istediği ortaya çıkmış. İnşaat bitince dairelere talebin olmadığı görülmüş. Bu şaşırtıcı duruma bir anlam vermek için istatistiklere daha yakından bakmışlar. Meęerse talep bir yatak odalı ve üç yatak odalı dairelere imiş. Ortalaması alınınca, “genel olarak” iki oda çıkmış!

Türkiye'nin genel durumu sanırım böyle bir durum. Kutuplaşmış olan bir toplum söz konusu olunca “ortalama” diye bir şeyin anlamı da kalmıyor. Halkın bir kesimi çok güzel bir ülkede; başka birileri de çok kötü bir ülkede yaşıyor duygusu içinde olabilir. Analiz yapanlar da bu yüzden tereddütlü davranıyorlar. Ülke için kesin bir şey diyemiyorlar. Olaya siyah/beyaz olarak yaklaşanlar da yetersiz kalıyor. Ne deseniz, farklı bir örnek sunmak her zaman olanaklı. Kötü dense, iyi bir örnek; iyi dense, kötü bir örnek göstermek hep olanaklı. Aslında “ortalama” diye somut bir durum yok. İki düzen var gibi.

İktidardan yana olanın özgürlüklerinin kısıtlanması diye bir sorunu yok. İstedini söylüyor, yazıyor, yayınıyor ve yayıyor. İfade özgürlüğü tam olarak sağlanmış. Hatta görüşlerinin geniş çevrelerce duyulması için olanaklar da sağlanıyor. Yasak ve sansür söz konusu değil. Ekonomik olarak da sorunlar yaşamıyor. İşine karışan, engel çıkaran da olmuyor. Dolayısıyla iyimserler sınıfındadır. İş alanları ona açıktır. İktidarla barışık olduğu için mahkemelerin kapılarında sürünmüyor. Kendini güvende hissediyor. Gelecekle ilgili beklentileri hep iyimser. Böyle insanlara göre ülke çok hoştur. Her şey yolundadır.

Başka bir kesim insan çok farklı konumda. Hain ve düşman sayılıyor. Mahkeme kararıyla böyle oldukları kesinleşmiş kimselerden söz etmiyorum. Haklarında bir yargı hükmü olmamakla birlikte öyle sayılanları kastediyorum. Bu insanlar genellikle iktidara karşı olanlardır. Haklarındaki suçlamalar yüzünden kimileri tutuklu, kimileri mahkemelerde sürünmekte. İş yerleri kapandığından işsiz olanları var. Memur statüsünde olanlar başka yerlere sürülmesi bir ceza olarak yaşanıyor. Bu insanlara sorarsak ekonomik durumlarının gittikçe kötüye gittiğini söyleyeceklerdir. İfade özgürlükleri çeşitli yöntemlerle kısıtlanıyor: kimi zaman hakaret, terörü övme, casusluk suçlamalarıyla kovuşturmaya uğruyorlar. Sansür ve otosansürü yaşıyorlar. Mülkleri bile tehlikeye giren kimseler var; kayyum sistemi yolu ile. Tabii bu kimseler hayatlarından hiç memnun değil. Güvensizler. Tedirgin ve korku içindeler. Yarın onlar için belirsizdir.

Bu şartlarda “Türkiye nasıl bir ülkedir” sorusu kolay cevaplandırılmıyor. Çok iyidir, aman değişmesin diyenler de var; mutlaka değişsin, durum çekilmezdir diyenler de. Genel tabloya bakıp “ortalamayı” alınca durum fena değil! Az buçuk sorunları olan, ama iyi yanları da olan bir ülke çıkıyor ortaya. Ama böyle bir yaklaşım istatistiğin “iki odalı dairesini” hatırlatıyor. Böyle bir tablo aldatıcıdır. Asıl durum iki ucun var olduğudur. “İki odalı daire” işlevli değil, çünkü ihtiyaca cevap vermiyor.

Bu iki uç, toplum içindeki aktörlerdir. Bir de seyirciler var. Onlar en kalabalık olanlardır. Çoğu ilgisiz izliyor yaşananları. Bazen uykulu gözlerle. Bazen bir hareketlilik gösterip hafiften alkışlıyorlar, sonra yeniden kendi dünyalarına dönüyorlar. Sahnede oynananlar onları pek ilgilendirmiyor çünkü hayatlarıyla doğrudan ilgili değil oyun. Ya da onlar öyle algılıyor gelişmeleri. Onlar ne senaryonun yazılışında, ne sahneye koymada yer almayanlardır. Yani siyasete “bulaşmayanlardır”. Sahnedekiler de onları pek ciddiye almazlar.

Böyle bir toplumu nasıl niteleriz? Sistemin adı ne? Bu alanda temel sorun, herhangi bir nitelemeye yeltendiğinizde aynı anda taraf olmanızdır. İsim koymak taraf olmak olarak algılanacaktır. İnsan susarsa seyirci kalabalığı içine karışır ve risk almaz. Ama siyaset biliminin terminolojisini kullanır da değerlendirmelere yeltenirse sorun yaşayabilir. Olayın olumsuz yanını öne çıkarırsa muhalif sayılır; olumlu yanını öne çıkarırsa bugün kârlı çıkar ama yarın ne olur bilemez! Sanırım rejimin en belirgin yanı nitelenmesinin tavsiye edilmemesidir. Yani zaman, bu alanda susmak zamanıdır. Gönüllü susmaların yaygınlaşmasının yanı sıra, zoraki susturmaların yaşandığı zamandayız. Zaman böyle bir zaman. Belki rejimin adı da bu kapsamda aranabilir. Fazla konuşmanın tavsiye edilmediği rejimlerin bir adı vardı, dilimin ucunda, ama nedir o, ağızımdan çıkamıyor.

*